

КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТАФОРИ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Когнітивний підхід щодо аналізу політичної комунікації займає провідне місце в сучасній науці, проте багато аспектів усе ще залишаються дискусійними. Слід зазначити, що специфіка політичного дискурсу безсумнівно впливає на підбір відповідних метафор, якими власне цей дискурс наповнюють. Метафора є одним із засобів породження нового знання. Деякі дослідники вважають, що метафора є результатом впливу когнітивного процесу на формальні семантичні структури, наприклад, визначати цінність метафори, відповідно до того, як вона дає доступ до властивостей об'єкту, при цьому метафора повинна поступово ліквідовувати неоднозначності і в кінцевому результаті наблизити дослідника до все чіткіших знань і природи явища, яке він вивчає. На сучасному етапі дослідження політичної метафори дослідників особливо цікавлять два типи кореляції метафоричних виразів і свідомості людини. З одного боку, корпусні дослідження метафор дають можливість виявити структури «колективного підсвідомого», які не виражені експліцитно. Цей аспект можна сформулювати як «свідомість (підсвідомість) визначає метафори» і відповідно аналіз метафор – це аналіз концептуальних структур. Разом з тим, прагматичний потенціал метафор свідомо використовується в політичному дискурсі для переконцептуалізації картини світу адресата. Цей підхід можна виразити за допомогою формули «метафори визначають свідомість». Перший аспект рельєфно проявляється під час досліджень стертих метафор, а другий – під час аналізу яскравих образних метафор, проте немає однозначного розмежування.

Специфіка політичного дискурсу як системи визначає специфіку політичного тексту, якому притаманний неекспліцитний смисл. Це і є основною причиною частого використання метафор у політичному дискурсі. Оскільки на мову політичного дискурсу покладено визначальну роль формування громадської думки, то ця мова повинна бути принаймні зрозумілою та достатньо легкою для сприйняття широким загалом людей всіх прошарків населення, які до того ж володіють різним багажем знань про світ у цілому. Метафора поєднує різноманітний життєвий досвід із загальновідомими істинами і, таким чином, спрощує розуміння та сприйняття різних політичних та економічних подій та явищ.

Існує велика кількість контекстів, де значення метафоричного виразу має бути реконструйоване відповідно до мети та завдань автора політичного дискурсу, оскільки правила так званого стандартного вживання мовних засобів дають надто широкий простір для інтерпретації, що може ускладнити сприйняття необхідної інформації. Схожість функціонує як стратегія розуміння, а не як компонент структури значення, виходячи з того, що, по-перше, метафора як будь-який вторинний мовний процес завжди задіює додаткові потенціальні ресурси мови. Метафора багатшарова і поліфункціональна: вона забезпечує швидше та найточніше тлумачення новизни, проте має здатність до абсолютно нового сприйняття об'єкта дослідження, можливість нового погляду на звичні явища (фактор індивідуальності). Аналогії переважно стосуються спорту, мистецтва, здоров'я та інших загально зрозумілих областей знань: *fair political game was over; to be immune from financial contagion; political clown; bank tragedy; economic nausea; international political arena theatre*.

Проте, можливості метафори куди більші, адже використання метафори не лише полегшує розуміння складних політичних понять, а й привертає увагу до певної події, окреслює її рамки та тлумачить саме так і саме в такому ракурсі, як цього хоче, той, хто подає інформацію. Наприклад, під час нещодавньої передвиборчої кампанії у США щодо одного з тодішніх кандидатів були різні думки, зокрема його називали: *the Messiah; white Christian racist; Marxist mole; vessel; political preacher* та ін., зважаючи на різні факти його біографії, тобто певну інформацію узагальнювали та подавали у відповідному ракурсі, звертаючи увагу читачів на суперечливі моменти діяльності кандидата.

Одним із засобів знищення противника в політичних дебатах є його висміювання. Висміювання – це змова з адресатом дискурсу, намагання показати, що опонент не заслуговує позитивної уваги, тому цей прийом завжди перебуває на межі етично допустимого, а в політичному дискурсі набуває навіть певної карнавальності. Часто використовують театральні терміни: *Paulson's plan, which might be viewed as a comedy of errors*.

Існує правило, яке слід дотримуватися для створення політичного дискурсу «правильною мовою». Воно стосується вживання метафор, а саме: ніколи не використовувати метафору чи порівняння, якщо ви вже раніше його зустрічали в друкованому варіанті, адже мовна різноманітність – це еквівалент людської різноманітності, а новизна завжди сприяє більш успішному сприйняттю інформації. Свіжість та новизна метафори є однією з головних ознак. Для створення неповторних метафор необхідно образне сприйняття світу.

Отож, у самій метафорі лежить потенціал осягнення реальності, який базується на відношенні людини до світу, дає можливість відігравати

провідну роль у пізнанні і є когнітивним ресурсом, який з одного боку є конституційною основою для певних наукових теорій і науки в цілому, а з іншого – є інноваційним напрямком для процесу пізнання людиною себе у довколишньому світі.